

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ader>

ISSN 2651 - 5067

BEHİÇ AK'IN TAVŞAN DIŞLI BİR GÖZLEMCİNİN NOTLARI ADLI ÇOCUK ROMANI ÜZERİNE KÖK DEĞERLER AÇISINDAN BİR İNCELEME

A REVIEW ON BEHİÇ AK'S CHILDREN'S NOVEL: "TAVŞAN DIŞLI BİR GÖZLEMCİNİN NOTLARI" IN TERMS OF STEM VALUES

Mustafa Said KIYMAZ*

* Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, mustafasaid_65@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3821-5499.

Enes ALTAY**

**Türkçe Öğretmeni, Yüksek Lisans Öğrencisi, Adıyaman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı,
enesdayar@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5906-4186.

Referans: Kıymaz, M. S., Altay, E. (2021). Behiç Ak'ın Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları Adlı Çocuk
Romani Üzerine Kök Değerler Açısından Bir İnceleme. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2),
27-61.

Gönderilme Tarihi: 24.05.2021

Kabul Tarihi : 15.12.2021

Özet: Bu çalışmada Behiç Ak tarafından kaleme alınan Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları adlı eser Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'nda yer alan on kök değer bağlamında incelenmiştir. Çalışmada ilk olarak Behiç Ak'ın sanatı ve hayatına kısaca temas edilmiş, eserleri üzerine yapılan akademik çalışmalara değinilmiştir. Daha sonra değer kavramı ve geçmişten günümüze Türkçe Dersi Öğretim Programı içeriklerine yansıyan değer konusu üzerinde durulmuştur. İlgili eserin kısa özeti ve amaç başlıklarından sonra çalışmanın yöntemi açıklanmıştır. Doküman analizi yönteminin tercih edildiği bu araştırmanın Bulgular bölümünde eser hakkında genel değerlendirmeler yapılmıştır. Devamında ise eser on kök değer bağlamında

çözümlemişdir. Ayrı başlıklar açılarak tespit edilen değerler sınıflandırılmış ve bu değerler tablo yardımı ile toplu olarak gösterilmiştir. İnceleme sonucu "adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik" kök değerlerinin eserde yer aldığı tespit edilmiştir. "Vatanseverlik" değeri ile ilgili ise doğrudan bir tespit yapılamamıştır. Sonuç ve Tartışma bölümünde ise daha önce Behiç Ak ve eserleri başta olmak üzere değer incelemesi yapılan çalışmalar göz önüne alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Buna bağlı olarak ilgili çocuk kitabının Türkçe ders kitaplarına girebilecek özellikte, günümüz çocuklarının ilgilerine ve dünyalarına uygun, bununla birlikte Program'da tanımı yapılan değerleri içeren nitelikli bir eser olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Behiç Ak, Kök Değerler, Türkçe Dersi Öğretim Programı

Abstract: In this study, the work called Notes of a Rabbit-Toothed Observer, written by Behiç Ak, was examined in the context of ten root values in the Turkish Language Curriculum (2019). Firstly, Behiç Ak's art and life were briefly touched upon, and academic studies on his works were mentioned. Then, the concept of value and the value reflected in the contents of the Turkish Course Curriculum from past to present were emphasized. The method of the study is explained after the short summary of the related work and the aim titles. In the Findings section of this research, in which the Document Analysis method was preferred, general evaluations were made about the work. Afterwards, the work was analyzed in the context of ten root values. The values determined by opening separate headings are classified and these values are shown together with the help of the table. As a result of the examination, it has been determined that the root values of "justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility and benevolence" are included in the work. A direct determination could not be made regarding the value of "patriotism". In the Conclusion and Discussion section, evaluations were made by taking into account the studies on which value analysis was made, especially Behiç Ak and his works. Accordingly, it has been concluded that the relevant children's book is a quality work that can be included in Turkish textbooks, is suitable for the interests and worlds of today's children, and contains the values defined in the Program.

Keywords: Behiç Ak, Root Values, Turkish Lesson Curriculum.

1. Giriş

Çocuk edebiyatı kavramı ile ilgili geçmişten günümüze uzanan çizgide birçok tanım yapılmış ve çeşitli tartışmalar yürütülmüştür. Gelinen çizgide çocuk edebiyatı, yeni yetişen araştırmacılar, yazarlar ve sanatçılar aracılığı ile Türkiye'de özgün olarak kendini ifade etme seviyesine gelmiştir. Şirin (2015: 150)'e göre ülkemizde, çocuk edebiyatı yazarı kavramı üzerinde çok fazla durulmuş, düşünülmüş ve yazılmış değildir. Çocuklar için yazarları çocuk edebiyatı yazarı ya da daha genel bir anlamı içeren çocuk edebiyatçısı olarak da nitelendirmek mümkündür. Çocuk edebiyatı yazarlığı kavramını; çocuğa kendi açısından değil, çocuğun varlık evreninden bakan ve çocuğu yazarlığının

öznesi durumuna getiren yazarlık biçimi olarak anlamlandırmak mümkündür. Eserlerinde, konuya çocuğun varlık evreninden bakan ve çocuğu yazarlığının öznesi durumuna getiren yazarlık biçiminin temsilcilerinden sayılabilecek olan Behiç Ak, Samsun'da doğmuştur. Mimarlık eğitimi alan yazar, 1982 yılından başlayarak Cumhuriyet gazetesinde çizdiği bant karikatürleri ve tiyatro oyunu yazarlığıyla da tanınmaktadır.

Aldığı mimarlık eğitiminin bir avantajı olarak yazmış olduğu kitapları kendi resimlemeyi tercih eden sanatçının çizer olarak imzasına yine çocuk kitapları yazar kardeşi Sevim Ak'ın çocuk kitaplarında da rastlamak mümkündür. "Tombiş Kitaplar Dizisi" ve "Gülümseten Öyküler Dizisi" kapsamındaki kitapları büyük ilgiyle karşılanan yazar, serilere yeni kitaplar eklemeye devam etmektedir.

Behiç Ak'ın yazdığı çocuk romanlarının sayısı son yıllarda artış göstermektedir ve bu romanlar yeni çıkanlar da dâhil olmak üzere sürekli yeni baskılar yapmaktadır. 2013 ve 2014'te ödüller alan *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* başta olmak üzere, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, *Eve Giden Küçük Tren*, *Bebek Annem*, *Çatıdaki Gezegen*, *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*, *Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi* ve bu araştırmaya konu olan *Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları* romanından sonra sanatçının kaleme aldığı çocuk romanları sırası ile *Altı Kırk Dört Dalgası* ve *Havada Asılı Kalan Top* adlarını taşımaktadır.

Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı kitaplar farklı araştırmacılar tarafından lisansüstü tez konusu yapılmıştır. Doğacı zekâ alanı açısından (Canbay, 2011), çocuğa görelilik açısından (Kirazlı, 2018), değerler eğitimi açısından (Abacı, 2018; Yeniay, 2019) çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından (Arıkan, 2018; Karadeniz, 2019), değer eğitimi ve Türkçe öğretimine katkısı açısından (Başar, 2019), eğitici iletiler açısından (Ören, 2019), erdemler ve karakter güçleri açısından (Altuntaş, 2019), söz varlığı ve okunabilirlik açısından (Ziya, 2019), kalıplaşmış söz varlığı açısından (Uz, 2019), derlem tabanlı araştırmaya veri olması açısından (Yıldız, 2019), muhteva açısından (Alkan, 2019) ve görsel tasarım, değerler ve metin ilişkileri açısından (Yüksel, 2020) olmak üzere birçok farklı tez hazırlanmıştır.

Ak'ın çocuk kitapları birçok bilimsel makaleye de konu olmuştur. Canbay ve Çetinkaya Edizer, (2012), Coşkun, Koç ve Yıldız (2015), Karadeniz ve Özdemir, (2018), İnce Samur ve Arıkan (2018), Nur Çini (2019), Duran (2019), Uz ve Özcan (2020), Alkan ve Aydoğdu (2020), Arıkan ve İnce Samur (2020) sanatçının eserleri üzerine yürütülen çalışmalardan bazılarıdır. Ayrıca yine yazarın çocuk kitapları hakkında kurultaylar ve bilgi şölenlerinde sunulan ve bildiri kitaplarına giren bildiriler de bulunmaktadır.

Yukarıdaki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, sanatçının çocuk edebiyatı alanındaki kitaplarının yıllar içerisinde artan bir ilgiyle karşılandığı görülmektedir.

Özellikle 2019 yılında yapılan araştırmaların sayısındaki artış dikkat çekicidir. İlerleyen yıllarda, yazarın eser vermeye devam ediyor olması da dikkate alındığında bu ilginin süreceği tahmin edilebilir.

Türk çocuk edebiyatında Behiç Ak'ın yanında Fatih Erdoğan ve Nur İçözü gibi farklı isimlerin romanları da çocuğun günlük hayatını konu alması ve birtakım ortak sorunlara temas etmesi açısından dikkate değerdir. Çocuklar için kaleme alınan bu türden romanların gençlik edebiyatına dâhil edilmesi ile ilgili de tartışmalar yaşanmaktadır (Gültekin, 2011; Türkyılmaz, 2012; Uslu Üsten, 2014). Kimi araştırmacılar tarafından (Aytaş ve Yalçın, 2016: 223) "çocukluğun ilk dönemlerinde masalımsı eserler ön plandayken roman, çocukların daha ileriki dönemde karşılaştıkları daha çok ilk gençlik çağının edebî türü olarak kabul edilir." görüşü savunulmaktadır. Çocukluktan yetişkinliğe geçişin ön safhası olan bu ilk gençlik döneminde roman türünün bireylere katkısı göz ardı edilmemelidir. Hayata dair birçok unsur romanlar vasıtasıyla çocuklara yansıtılabilirken çocukta bir okuma kültürü oluşturmada da bu eserler önemlidir. Okuma kültürü, bireylerin okuma eylemiyle ilgili olarak edindikleri becerilerin, toplumda bir yaşam becerisine dönüşmesi olarak tanımlanabilir (Sever, 2019: 10). Okuma kültürü edinen bireyin birçok açıdan donanımlı olması ve değerlerine onları yaşayarak sahip çıkması beklenmektedir.

1.1. Değer Kavramı ve Türkçe Dersi Öğretim Programı

Değer kavramı ile çocuklar için hazırlanan metinler arasında bir ilişkinin varlığından bahsedilebilir. Nitelikli çocuk kitaplarına duyulan ihtiyacın sürekli arttığı düşünüldüğünde, iyi çocuk kitabı ile iyi olmayan çocuk kitabının ayrımının doğru bir şekilde yapılması, bu alana dair bilgisi olan başta öğretmenler olmak üzere araştırmacılar için bir yükümlülük olarak görülmektedir. Çocuk edebiyatı hem çocuğu hem de bir sosyo-kültürel mekân olarak çocukluğu yansıtan, öncelikle çocuk okur için gerçekleştirilen ve edebiyat-sanat değeri öne çıkan bir edebiyat konumuna gelmiştir (Şirin, 2019: 38). Nitelikli çocuk kitabı için ise ilk ölçütün edebî değer olduğunu söylemek mümkündür. Bu ölçüt sağlandıktan sonra sanatçının yazmak istediği konu içerisinde bazı iletilerin ve değerlerin yer alması doğal bir durumdur. Burada önemli olan nokta, bu kitapların ileti vermek ya da değer aktarmak için yazılmamış olmalarıdır. Bu ayrımın doğru yapıldığı kitaplarda belli başlı değerlerin güçlü bir şekilde temsil edilmesi de olağan akışa uygundur.

Çocuğun duygu ve düşünce dünyasının sağlıklı bir biçimde kurulup geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi büyüktür. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri, insana ve yaşama ilişkin pek çok durumun yanı sıra toplumsal ve evrensel boyuta ulaşmış çeşitli değerleri de yansıtır. Çocuk, bu nitelikteki yapıtlar aracılığıyla hem kendi toplumunun hem de diğer toplumların değerlerini öğrenerek daha geniş anlamda

toplumsallaşmaktadır. (Aslan, 2019: 60). Bu bağlamda çocuğun içinde bulunduğu çağ ve geleceğini etkileyecek olan çocuk edebiyatı eserlerinde değerlere yer verilmesi önem taşımaktadır. Bu değerler verilirken Şirin (2007: 56)'in ifadesi ile "işaret parmağı sürekli havada duran öğretmen" tutumu içinde olunmamalıdır. Kazandırılmak istenen değerlerin metnin arka planında çocuk okur tarafından sezilmesi ve içselleştirilmesi amaçlanmalıdır. Kahramanlar, olay, kurgu, resimler çocuğun değerleri içselleştirmesinde önemli role sahiptir.

Öğrenilmiş davranış biçimlerinin nesilden nesle aktarılması veya toplumun bir üyesi olarak ferdin kazandığı duyma, düşünme ve faaliyet tarzlarının sosyal açıdan standartlaşması anlamına gelmesi sebebiyle, kültürü oluşturan maddi ve manevi her unsurun arka planında onu meydana getiren inanç ve değerler sisteminin varlığını unutmamak gerekir (Türkdoğan, 1996: 66). Değer, bir toplumun varlık, birlik ve devamının sebebi olan ve korunmaya çalışılan inanışların bütünüdür. Değerler bir toplumun çoğunluğu tarafından kabul gören, istenilen, inanılan, beğenilen davranış şekilleridir (Özbay, 2002: 114). Tanımı zor olmasına rağmen genel kabul ölçütlerine dayanan, toplumda karşılığı olan, iyiye ve güzele dair her şeyi değer kabul etmek yanlış olmayacaktır.

Tulumcu ve Tulumcu (2015)'ya göre 2006 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'na kadar değerler, genel ve muğlak ifadelerle yer almıştır. 2006 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ise sosyal, teorik, estetik ve siyasi değerler açısından belirgin ve özel ifadeler mevcuttur. Yine aynı araştırmacılara göre teorik değerlerin ayrıntılı, açıklayıcı ele alınmasının en önemli sebebi, ilgili programın yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış olması olarak ifade edilebilir. Tüm bu gelişmelere rağmen 2006 programında değerler ayrı bir başlık olarak ifade edilmemiş ve değerlerin hangileri olduğu belirtilmemiştir. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersi için hazırlanan programda (MEB, 2005) yirmi adet değer sıralanmıştır (Kıymaz ve Ulutaş, 2011). Türkçe öğretimi alanında çalışan bazı araştırmacılar, eser incelemeye dayalı çalışmalarında ölçüt olarak bu yirmi değeri kullanmışlardır (Şen, 2008; Özbay ve Karakuş, 2011; Sallabaş, 2012).

2015 yılında yayımlanan ve gelen eleştiriler sonrasında (Arı, 2016) kısa süre sonra yerini yeni bir programa bırakan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da değerler ayrı bir başlık olarak yer almamıştır. Dolaylı yoldan olarak ise "Programın Temel Yaklaşımı" başlığı altında "...millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2015: 4)." ifadesi bulunmaktadır. Ayrıca "Programın Genel Amacı" başlığı altında sıralanan 12 ve 13 numaraları maddeler (MEB, 2015: 5) değerlerden bahsetmektedir:

12. Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,

13. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımlarını sağlamaktır.

2015 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temalardan birinin "Biz ve Değerlerimiz" başlığını taşıdığı görülmektedir. Bu temaya ait konu örnekleri ise şu şekilde sıralanmaktadır: aile, büyüklerimiz, insan ilişkileri, dostluk, vefa, sadakat, merhamet, saygı, sevgi, paylaşma, dayanışma, yardımlaşma, arkadaşlık, sözünde durma, çalışkanlık, dürüstlük vb. (MEB, 2015: 9).

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, önceki programlara nazaran değer eğitimi üzerinde daha geniş durulmuştur (MEB, 2015). Bu durum olumlu bir gelişme olarak görülse de önceki programda (MEB, 2006) olduğu gibi eğitimde hangi değerlerin öne çıkarılması gerektiği ve öğrencilere değerlerin nasıl kavratılacağı hususunda bir netlik bulunmamaktadır (Kardaş ve Cemal, 2017).

2017 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bağımsız bir bölüm olarak "Öğretim Programında Değerler Eğitimi" başlığı yer almaktadır. Değerlerin müstakil olarak ele alınması açısından Türkçe dersi için bu bir ilktir. Bu başlık altında değerler belirlenmemiştir. Bununla birlikte okullardaki değer eğitiminin amaçlarından bahsedilmiş ve değer öğretimi ile Türk millî eğitim sisteminin temel hedefleri arasında bağ kurulmuştur. Üzerinde durulan bir başka konu ise değer kavramı ile demokratik toplum arasındaki ilişkidir. Öğretmenlerden kazanımlar içinde yer alan değerlerin öğrencilere hissettirilmesi ve örtük olarak kazandırılmaya çalışılması istenmektedir. Değer kazandırma sürecinde öğretmene "rehber" ve "model" rolü verilmektedir (MEB, 2017: 7).

2018 yılında yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ve bu programın ardından gelen 2019 programında "Öğretim Programlarının Perspektifi" başlığı altında "Değerlerimiz" alt başlığı yer almaktadır. Tarihsel akış içerisinde Türkçe Dersi Öğretim Programlarında ilk defa değerler "... *bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu*" olarak ifade edilmiş ve kök değerler nitelemesi ile sıralanmıştır.

Çocuğa bakışın olumlu manada değişmesi, çocuk kavramının hak ettiği değeri bulması ve bu yönde eserlerin ortaya koyulması süreçleri, okuma kültürü, özdeşim kavramı bağlamında çocuklara bazı değerlerin edindirilmesi Millî Eğitim Bakanlığının da amaçları arasında yer almaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019: 4)'nda değerlerle ilgili şu açıklamalar yapılmıştır:

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'nda yer alan değer konusu ilgili dikkat edilmesi gereken husus, bu başlığın sadece Türkçe programında yer almadığı, yapılan düzenleme ile diğer tüm derslerin programlarında da yer aldığıdır. Benzer durum programın amacı, perspektifi ölçme değerlendirme gibi başlıklar için de geçerlidir.

1.2. Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları Adlı Eserin Kısa Özeti

Eserde kendini beceriksiz ve sakar bulan, ödev ve okulla pek arası olmayan bir çocuğun başından geçenler konu edilmektedir. Kendini beceriksiz bulan çocuk tek becerisini gözlem yeteneği olarak görür. Arkadaşları ve ailesi de onu yeteneksiz bulur. Çocuğun bir yeteneğinin olması gerektiğine inanan ve bunun için çabalayan baba, çareyi çocuğun amcasını çağırmakta bulur. Amca ve baba çocuğun “av sporu” alanında yetenekli olacağına inanmaktadır. Bu sırada okula gelen yeni öğretmen öğrencilerden özgün bir ödev yapmalarını istemektedir. Çocuğun zaten okulla arası olmadığından bu ödevi yapamayacağına inanmaktadır. Çocuk bir yandan yeni öğretmene alışmaya çalışırken bir yandan ödevi nasıl yapacağını düşünmektedir. Tüm bunların yanında onun av alanında becerisi olacağını düşünen amcası da çocuğu ava çıkaracaktır. Çocuk her ne kadar avdan ve canlılara zarar vermekten hoşlanmasa da amcasıyla birlikte ava çıkmak zorunda kalır. Av sırasında bir sisin ortasında kalan, amcasını kaybeden ve uykuya dalan çocuk kendisini hayvanların dünyasında bulur. Üstelik kendisi de bir tavşana dönüşmüştür. Tavşana döndükten sonra kendini bir savaşın içerisinde bulur. Hayvanlar birbiriyle savaşmaktadır. Bu savaşı anlamsız ve yersiz bulan çocuk kendini farkına varmadan savaşın ön cephesinde bulur. Birçok hayvan siperlerde savaşmaktadır. Bu savaşın hiçbir mantığı yoktur. Çocuk savaşın ne kadar gereksiz olduğunu fark eder. Bu savaşta vurulanlar ölmekte çeşitli nesnelere dönüşmektedir. Savaş esnasında yaralanan çocuk kırkayakla birlikte hastaneye kaldırılır. Hastane bahçesinde zürafanın bir ağaca dönüştüğünü görerek ona tırmanan çocuk kendisini uzayda bulur. Uzayda birçok hayvan vardır ve tıpkı onun gibi savaştan gelmişlerdir. Çocuğun bir seçim yapması gerekir. Ya uzayda sonsuza dek kalacaktır ya da dünyaya dönecektir. Dünyayı ve sevdiklerini düşünen çocuk kırkayağın onun savaşta kahramanlık gösterdiğini çevresindekilere anlatmasıyla dünyaya dönmeye karar verir. Dünyaya hızlıca düşen çocuk bir anda sıçrayarak uyanır. Bu yaşadıklarının gerçek mi hayal mi olduğunu tam olarak kavrayamaz. O sırada sis dağılmıştır. Çocuk,

amcasını dağılan sisler arasında görür. Çocuğun gözlem yeteneği, doğa sevgisi sayesinde kayboldukları ormandan çıkarlar. Bu yaşananlardan sonra çocuk hem kendinin farkına varmış hem de mükemmel bir ödev hazırlamıştır.

1.3. Amaç

Bu çalışmanın amacı *Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları* isimli eseri kök değerler açısından incelemektir. Son dönemde yayımlanan ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı onayı ile ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarında, henüz bir araştırma ile ortaya konmadıysa da doğrudan çocuklar için yazılan metinlerin oransal olarak arttığı gözlenmektedir. Bu çalışma, alanında ödül sahibi bir yazar tarafından yazılmış ve Türkçe dersi için hazırlanan kitaplara girebileceği düşünülen bir metnin yine Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) içeriğinde yer alan kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) bağlamında incelenmesi amacıyla kaleme alınmıştır. Araştırmada aşağıdaki alt amaçlara yönelik bir sıra izlenmiştir:

1. Eserin genel görünümü (konu, ana fikir, anlatım, kahramanlar, zaman ve mekân) nasıldır?

2. Eserde hangi kök değerler ne sıklıkta yer almaktadır?

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni ve veri çözümleme başlıkları bulunmaktadır. Veri kaynağı olarak Behiç AK'ın Güneşli Yayınevi tarafından (2020) yayımlanan *Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları* adlı eseri kullanılmıştır. Bu eser Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve farklı derslere yönelik olan tüm programlarda “Değerlerimiz” başlığı ile yer alan, tanımı ve kapsamı belirlenen on adet değer bağlamında incelenmiştir. Bu çalışmada Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) kaynak olarak belirlenmiştir. Bahsedilen bu değerler, programda yer alan sırası ile şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.

2. 1. Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma yöntemi esas tutularak hazırlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma modellerinden “ Doküman İncelemesi” kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde araştırma konusu olan olay, olgu, nesne, birey vb. kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2014: 77).

2. 2. Veri Çözümleme

Bu araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz kullanılarak incelenmiştir. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Bu bağlamda elde edilen veriler sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiş, yorumlanmış ve neden-sonuç çerçevesinde bazı sonuçlar elde edilmiştir. İlgili çocuk romanı, iki araştırmacı tarafından kök değerler doğrultusunda incelenmiştir. İlgili değerlerin bu eserde nasıl ve ne oranda yer aldığı tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ifadeler üzerinde bütün araştırmacılar tarafından görüş birliği sağlanmıştır. Daha sonra eserde yer aldığı düşünülen değerlerle ilgili ifadelerin belirlenen değerleri yansıtıp yansıtmadığı noktasında Türkçe eğitimi bölümü uzmanları ile değerlendirmeler yapılarak, değer veya değerlerin doğruluğu test edilmiştir. Bütün değerlerin uzmanlar tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenmesiyle dış geçerlilik arttırılmıştır. Bulgular kısmında bu değerleri içerdiği düşünülen doğrudan ifadeler yer verilmiş ve böylelikle iç geçerlilik ve iç güvenilirlik arttırılmaya çalışılmıştır. Dış güvenilirliği sağlamak ve araştırma sonuçları ile bulguların uygun olup olmadığını kontrol etmek için bu iki bölüm, alanında uzman iki Türkçe eğitimcisine sunulmuştur.

3. Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında iki adet alt başlık bulunmaktadır. Eserin Genel Görünümü başlığında incelenen eserle ilgili bazı temel noktalara değinilmiştir. Eserin konusu, ana fikri, anlatımı, kahramanları, zamanı ve mekânı üzerinde durulmuştur. İkinci alt başlıkta ise eserin kök değerler açısından incelemesi yapılmıştır. Bu alt başlıkta Program'da "kök değer" olarak ifade edilen on adet değer için ayrı başlıklar açılmış ve yapılan inceleme sonucunda tespit edilen, değerlere yönelik cümleler sıralanmıştır.

3. 1. Eserin Genel Görünümü

Görsel 1: Dış Kapaklar (Ön ve Arka)

Kitap ebadı 12x18'dir. Dış kapağı ince kartondan oluşan eser 2. hamur kâğıda basılmıştır. Eserin dış kapakları estetik bir çizgiye sahip olmakla birlikte yeşil ve beyaz tonlar ağırlıktadır. Kitap hacim olarak taşınabilir, kitaplık düzenlemesine elverişlidir. Sayfaların kenar boşlukları ve cümlelerin satır aralıkları uygundur.

Sever (1995: 15) tarafından belirlenen nitelikler kapsamında hitap edilen kitle göz önünde bulundurulduğunda eserde resimler uygun oranda yer almaktadır. 164 sayfalık eserin 30 sayfasını resimler oluşturmaktadır.

Kahramanların çocuk olduğu kitaplarda resimlemelerin renkli ve sevimli olması, ayrıca fazla detaylı olmayan çizgilerle oluşturulması gerekir. Resimler, onların yaşlarına göre dünyayı algılayış biçimlerine uygun, dönemlerine özgü ayrıntılar taşımalıdır. Bu tip eserleri çocuklar ilgi ile izleyip okuyacaklardır (Gönen, Karakuş vd. 2016: 725). Bir çocuk kitabında üçlü denge, yazılı ve görsel dil yanında estetik ölçütlerin uyumu ve çocuğun-okurun bunu içselleştirmesiyle sağlanır. Kitabın hedeflediği yaş grubunun gelişim özelliklerine ve çocuk gerçekliğine uygun dil ve pedagojik alt yapı kadar, görsel algıyı geliştirici özgün resimleme de (görsel dil) estetik kazanım için gereklidir (Şirin, 2015:156).

Resimlerin taşınması gereken bir diğer nitelik de metinle arasındaki uyum ve tamamlayıcılıktır. Metni yeterince anlamayan çocuk resimlerle bu açığı kapatabilirken, hayal gücünü ateşleyen resimler çocukların düş ve düşünce dünyasını geliştirecek nitelikte olmalıdır. Eserde yer alan resimler içerikle bütünlük oluşturmakta, bununla birlikte hayal gücünü geliştirmesi açısından yeterli olmadığı söylenebilir. Resimlerde sadece yeşil ve siyah renkler kullanılmıştır. Resimler pek canlı olmamakla birlikte eserin teması kapsamında ve geneli bağlamında uyum içindedir.

3.1.1. Konu ve Ana Fikir

Aytaş, Yalçın (2016: 225)'a göre özellikle çocukların serüvenci yapıları göz önünde bulundurularak, detaylı ve uzun tanım ve tasvirlerden kaçınarak, diyalogları bol, heyecan, ilgi ve kurgusal gelişim zevki uyandıracak olaylara yer verilmelidir. Eserde yer alan olay belirtilen niteliklere uygun bir kurgusal yapıya sahiptir. Eserde bir çocuğun başından geçenler kurgusal gelişim zevki uyandıracak bir yapıda ele alınmıştır.

Eserin ana fikri: "Doğadaki her canlının yaşamaya hakkı vardır ve doğa bizim için son derece önemlidir." cümlesi ile özetlenebilir. Eserde bu ana fikir çerçevesinde doğa sevgisi, hayvan sevgisi, bireyin kendinin farkına varması ve gizil güçlerini açığa çıkararak kendisine olan bakışını olumlu yönde geliştirmesi, savaşın gereksiz ve şursuz bir eylem olduğu gibi yardımcı fikirler yer almaktadır.

3.1.2. Anlatım

Romanın önemli vazgeçilmezlerinden biri de anlatıcının biçimi ve biçimidir. Romana kimlik ve aitlik kazandıran şey biçim ve biçemdir. Onlar olmadığı zaman ortada bir anlatı olsa da bunu roman olarak tanımlamak olası değildir, çünkü estetiği oluşturan unsurlardan biri eksildi mi roman kimliğini yitirir (Neydim, 2003:206).

Çocuk kitaplarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli; gereksiz ve bayağı sözcükler yer almamalı, duruluk, akıcılık, açıklık gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır (Aytaş, Yalçın, 2016: 93). Çocuğun eserle iletişim kurabilmesi için eserin bu ilkelere sahip olması gerekir. Çocuk edebiyatının kaynağı çocukluktur. Çocuk edebiyatına ana rengini veren anlatımdaki doğallık ve yalınlıktır. Bir yazar, içerikle biçim arasındaki uyumu sağlaması durumunda estetik açıdan doğallığa ve yalınlığa ulaşabilir (Şirin, 2019: 43). *Tavşan Dışlı Bir Gözlemcinin Notları*'nda da genel anlamda bu ilkelere uyulduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra eserde birçok deyim yer verilmiş olup belirli ölçüde sanatsal anlatıma başvurulmuştur. Bu durum eserin yazınsal değeri açısından olumludur. Eserde anlatıcı 1. tekil kişili anlatıcıdır. Kahraman bakış açısına sahip olan eser, dili ile okuyucuyla samimi bir bağ kurabilmektedir.

3.1.3. Kahramanlar

Romanı oluşturan en önemli varlık insandır. Romanda insandan doğrudan söz edilmese bile asıl değinilenin, anlatılanın, tanımlananın insan olduğunu anlamak hiç de zor değildir. Romanın oluşumunu tetikleyen şey de insandır. Konu bağlamında bakıldığında çocuk edebiyatı alanında yazılmış her roman sonunda çocuğu anlatacaktır, anlatmalıdır (Neydim, 2003: 207). Eserde en önemli varlık olan insan ön plana çıkmakla birlikte hayvanların ve diğer canlı türlerinin yaşam hakkına da önem verilmektedir. Eserde yer alan hayvan kahramanların başından geçenlerin içinde tavşana dönüşmüş bir çocuğun yer alması, bu kahramanların başından geçenlerin aslında doğrudan insan hayatına göndermelerde bulunması eserin sonunda çocuğu dolayısıyla insanı anlattığını gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Okura, özellikleri ayrıntıya inilmeden tanıtılan ve okurun tam olarak tanımadığı karakterler kapalı karakterlerdir. Kapalı karakterlerin, çocuk okura yaşam gerçekliğini tanıtmadaki katkıları daha azdır. Bunun yanı sıra okura birçok özelliği ile tanıtılan yani okurun her yönüyle iyi bildiği karakterler ise açık karakterlerdir. Yazar, iletmek istediği asıl duygu ve düşünceleri bu karakterler ile okuyucuya aktarabilir (Arıkan, İnce Samur, 2020:184). Eserde yer alan açık karakter Tavşan Dişli Bir Gözlemci'dir. Diğer kahramanlar ise kapalı karakter bağlamında ele alınabilir.

Eserlerde yer alan karakterler, gerçek hayatla uyumlu olmalı, abartılı ve gerçek hayattan kopuk tip ve karakterlere yer verilmemelidir. Olayların ve kahramanların anlatımında kahramanların kimlik ve kişilikleriyle ilgili bilgiler daha kesin bir dille anlatılmalı, olaylar arasındaki geçiş de yine keskin çizgileriyle verilmelidir. (Aytaş, Yalçın, 2016: 225). Eserde yer alan kahramanlar gerçek hayatla uyumludur. Kahramanın tavşana dönüşmesi ve diğer hayvanlarla ilişkisi rüya çerçevesinde verilmesinden dolayı gerçekliği pekiştirilmiştir. Belirtilen bu durumlar haricinde özdeşleşme unsuru da göz ardı edilmemelidir. Eserde yer alan belli başlı kahramanlar ve onların özellikleri şöyle belirtilebilir:

Eserin başkahramanı metinde Tavşan Dişli Gözlemci olarak anılan çocuktur. Bütün olaylar Tavşan Dişli Gözlemci'nin çevresinde gelişmektedir. Ona tavşan dişli denilmesinin sebebi dişlek olmasıdır. Bu yüzden kendisini Tavşan Dişli Gözlemci olarak adlandırır. Kahraman bu özelliğinden hiçbir zaman utanmaz ve kendisiyle barışıktır.

Kahramanın babası, çok aktif olmayan çocuğunun yeteneklerini keşfetmek için uğraşan ve bu yolda girişimlerde bulunan biridir. Baba işlerini evden yürütmektedir. Baba karakteri, evden çalışması ve anne karakterinin de işi gereği evde olmayışı sebebiyle ev işlerini de yapmaktadır. Babanın ev işleri yapıyor oluşu ve oğluna da bunları öğretmeye çalışması kadın ve erkek eşitliği ya da klasik söyleyişle hayatın

müşterekliği konusuna vurgu yaparak cinsiyetler arası ayrımcılık yapılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Baba çocuğunun bir yeteneğinin olabileceğini düşünmekte ve ısrarla çabalamaktadır. Bu çabası kahramanla kendini özdeşleştiren çocuğun kendi babasıyla ilgili düşünmesini ve ona olan bağlılığının artmasını sağlayabilir. Aksi durumda ise babasıyla iletişime geçerek bağ kurmaya çalışabilir.

Kahramanın annesi çalışan anne olarak anlatılmıştır ve metinde çocuğun hatırladıkları haricinde bir diyalogu yok denebilir. Baba karakterinde bahsedilen cinsiyet eşitliği kavramını anne için de söylemek mümkündür. Bu durum bazıları için kültürel normlara aykırı görülebilir. Fakat kadının ev işlerinde sorumlu olduğu erkeğin ise çalışmakla yükümlü olduğu görüşü günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Bu bağlamda cinsiyet eşitliğinin, hak kavramı çerçevesinde çocuklar tarafından sezilmesi doğru kabul edilebilir.

Sigara içen, göbekli, av sporuyla ilgilenen bir palavracı olarak işlenen amca karakteri doğaya ve canlılara zarar veren insanların somutlaşmış hali olarak okur karşısına çıkmaktadır. Bu durum doğayı ve canlıları sevmeyenlerin aslında iyi insanlar olmadıklarını ya da iyi özellikler taşımadıklarını göstermesi bağlamında çocuğun kötü ve iyi kavramlarını sezmesini sağlamaktadır. Amcanın sigara içen biri olması ilk etapta çocuğun sigara kavramına özeneceği düşüncesini doğurmakla birlikte hayatın gerçeklikleriyle bağdaşması, amcanın kötü özelliklerle ilintili olması ve romanın ana karakterinin karşıt olduğu cephede yer almasıyla bu davranışın olumsuz olduğu pekiştirilmektedir. Bir diğer unsur ise amcanın hayvanları öldürmesi ve bunu övünerek anlatmasıdır. Bu durum da hayat gerçekliği bağlamında değerlendirilerek çocuğun bu davranışın yanlış olduğunu kavraması açısından, aynı zamanda hayvanlara zarar verenlerin kötü kişiler olduğu iletisini taşıması açısından önemlidir.

Romanda yer alan yardımcı kahramanlardan olan Ayşe, çalışkan ve okulu seven bir öğrencidir. Tavşan Dişli Gözlemci'nin arkadaşı olmakla birlikte o da diğer karakterler gibi Tavşan Dişli Gözlemci'yi yeteneksiz bulmakta ve onu yeterince önemsememektedir. Buna rağmen kahramanla seviyeli bir arkadaşlıkları vardır. Ayşe bir karakterden çok çalışkan öğrenci modelini sembolize eden bir tip olarak değerlendirilebilir.

Okula yeni gelen Hasan Öğretmen önceki öğretmenlerden çok farklıdır. Öğrencilerin yeteneklerini keşfetmeleri ve kendilerini gerçekleştirmeleri yolunda çağdaş eğitim disiplinlerine göre hareket etmektedir. Hasan Öğretmen'in bu tavrı okuyucuyu eğitim sistemi, öğretmen, okul ve diğer bileşenler üzerinde düşünmeye sevk edeceği, aynı zamanda bir öğrenci olan çocukta eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısı oluşturmada etkili olacağı söylenebilir. Hasan Öğretmen karakterinin davranışları ve diyalogları

eserdeki öğrencilere ders verirken aynı zamanda okuyucuya da dikte etmeden yaşantısal yolla öğretimde bulunmaktadır.

Zeynep Öğretmen klasik metotlarla eğitim veren öğretmen tipini sembolize etmektedir. Hasan Öğretmen'in yerine geldiği önceki öğretmendir. Eserde sadece isim olarak yer almaktadır.

Eserdeki hayvan karakterlere değinilecek olursa, kahramanın amcası geldiğinde yanında getirdiği bir av köpeği olan, kahramanımızın Uyuşuk ismini taktığı fakat sonrasında oldukça hareketli olan Kahve isimli köpek, ön yargıların insanı yanıltabileceği mesajını taşımaktadır.

Tavşan Dişli Gözlemci bir tavşana dönüştükten sonra diğer tavşanlarla tanışmıştır. Tavşanların kahramanı sorgulamadan aralarına alması önemlidir. Bu davranış okuyucuya ön yargı kavramından uzak durarak insanların hatta bütün canlıların eşit görülmesi gerektiği mesajını vermektedir. Örneğin okula yeni gelen bir arkadaşı öğrenciler sorgulamadan ya da yargılamadan aralarına alabilmeli, onu da kendileriyle aynı haklara sahip görebilmelidirler. Tavşanların göstermiş olduğu davranışın mesajı bu yönüyle etkileyicidir.

Sonraki süreçte kahraman; kokarca, postacı zürafa, at, gözlük isimli bir fare, kırkayak, fil gibi canlılarla tanışmaktadır. Bu canlılarla kurduğu diyaloglarla savaşın gereksizliğini anlatmaya çalışan kahramanımız, doğa kanunlarını da hatırlatarak canlıların birbiriyle savaşırken adeta zihinlerini kullanamadıklarını, amaçsız bir şekilde savaşa giriştiklerini aktararak savaşın ne kadar olumsuz bir şey olduğunu anlatmıştır.

3.1.4. Zaman

Anlatıcı metninde olay ve olguları ya yoğunlaştırılmış bir zaman diliminde anlatır ya da onu kendi belirlediği bir zaman dilimine / dilimlerine taşır ve orada yeni bir evren yaratarak oluşturur (Neydim, 2003: 207). Eser burada da bahsedildiği gibi yoğunlaştırılmış ve kendi evrenine taşınarak şekillendirilmiş bir kesittir. Metinde net bir zaman kavramı yer almamakla birlikte Tavşan Dişli Gözlemci'nin okul çağları zaman olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte romanda zaman göreceli bir kavramdır. Ormanda uykuya dalan çocuğun kendini hayvanlar dünyasında bulması, uzaya kadar uzanan bir yolculuğa çıkması, bir gün içerisinde gerçekleşen ancak aylarca yaşanmış gibi görünen bir durumdur. Bu durum zamanın göreceliğini göstermektedir.

3.1.5. Mekân

Romanın önemli bileşenlerinden biri de mekândır. Anlatılan olay / olaylar belli bir yerde geçer ve mekân kendi gerçeğine göre anlam kazanır ve değişik özellikler gösterir.

Romanı bütünleyenleri yeniden toplarsak, olayların yaşandığı çevre, kahramanları belirlemek, toplumu tanımlamak, olay örgüsünü belirlemek, biçim ve biçimi içselleştirmektir (Neydim, 2003: 207). Eserde çok boyutlu bir mekân anlayışı hâkimdir ve mekânlar kendi gerçekliğine göre anlam kazanmaktadır. Örneğin okul, ev, orman gibi mekânlar hayat gerçekliğiyle tamamen örtüşürken Tavşan Dışli Bir Gözlemci'nin tavşana dönüştükten sonra içinde bulunduğu savaş alanı, tedavi olduğu hastane, zürafa ağacına tırmanarak ulaştığı uzay gibi mekânlar rüya gerçekliği çerçevesinde kendi gerçekliğine göre anlam kazanmaktadır.

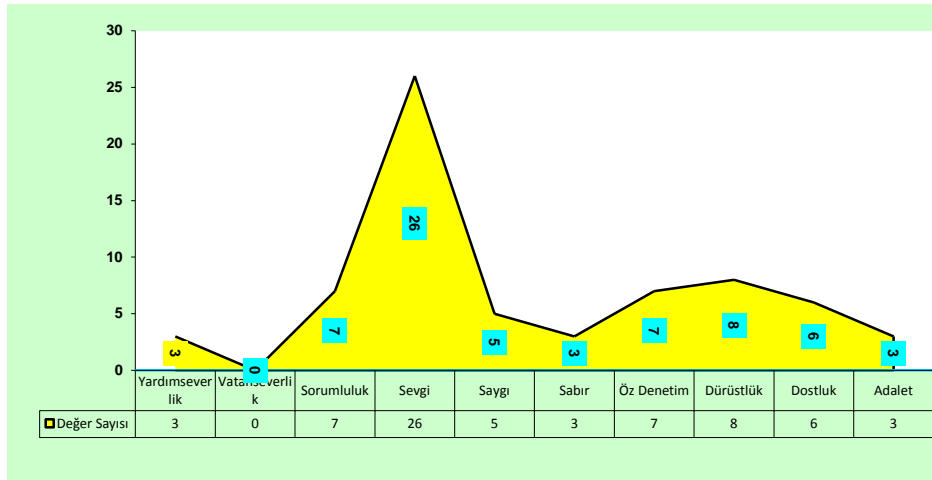
Tavşan Dışli Bir Gözlemci'nin kendini dinlediği, gözlemler yapabildiği ve kendisini tamamıyla özgür hissettiği yer orman ve kumsaldır. Bu mekân kahraman için en önemli olan yerdir. Aynı zamanda doğanın güzelliklerini ve önemini aktarması açısından kıymetli olan bu mekan, kahraman kendisiyle söylediği bir terapi merkezi gibidir.

Bir diğer mekân okuldur. Okul, kahraman için eğlenceli bir yer değildir. Kendini yetersiz ve beceriksiz bulduğu için okulun ona katabilecek bir şeyi yoktur. Romanın son kısmında çocuğun ödevi bütün gece yazarak tamamlayıp okula gitmesi, okula olan bakışın da olumluya dönüştüğünü göstermektedir. Okulun bu haliyle tasvir edilmesi gerçekçiliği açısından önemlidir. Romanı okuyan çocuk mutlaka kendinden bir parça bulacak, romanın bitiminde okula olan ilgisi de artacaktır. Ev mekân olarak yer almakla birlikte hakkında pek detay verilmeyen, annesinin iş ziyaretleri dolayısıyla anlatılan süreçte biraz sorunlu olduğu, hepimizin ailesiyle yaşadığı bir mekân olarak yer almaktadır.

Hayvanlar arası savaşın yapıldığı, siperlerin olduğu yer ile kahramanın yaralandıktan sonra gözlerini açtığı hastane ve zürafa ağacına tırmanarak sonsuz boşluk olarak tasvir edilen uzay da mekânlar arasında sayılabilir.

3. 2. Eserin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde 164 sayfadan oluşan *Tavşan Dışli Bir Gözlemcinin Notları* adlı çocuk romanı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmiştir. Ölçüt olarak kök değerler belirlendiği için metinde geçen diğer değerlere değinilmemiş, yalnızca kök değerler tespit edilip sınıflandırılmıştır. Metnin tamamında vatanseverlik değeri hariç diğer tüm kök değerlere ilişkin bulgulara ulaşılmış, vatanseverlik değeri ile ilgili ise dolaylı bazı bulgular tespit edilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'nda yer alan "adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" kök değerleri alfabetik olarak sıralanmış ve hepsi için ayrı başlıklar açılmıştır. Roman metninden örnekler ise sayfa numaraları ile birlikte gösterilmiştir.

Grafik 1: Eserde Yer Alan Kök Değerlerin Tekrar Grafiği

Yukarıda yer alan Grafik 1'de eserde yer alan kök değerler sayısal olarak ifade edilmiştir. Eserde yer alan değer sayıları doğrudan değeri içeren ya da ana fikri bu değerle doğrudan bağlantılı olan cümlelerin sayısıdır. Aynı değer bir den fazla değerle ilintili olduğu durumlarda da bu kurala uyulmaya özen gösterilmiş, yapılan tespit doğrudan ilgili olan değer başlığında ele alınmıştır. Bunun dışında başka değerlerle ilgili olup doğrudan değer içermeyen cümlelere yer verilmemiştir. Kök değerler dışında değerlere de rastlanmakla beraber bu değerler çalışmanın konusu olmadığı için onlara bu çalışmada yer verilmemiştir. Değerlerin yer aldığı cümleler ve değerlerle ilgili açıklamalara başlıklar hâlinde yer verilmiştir.

3.2.1. Adalet

Adalet kavramı Güncel Türkçe Sözlük'te "Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe, hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, bu işi uygulayan yerine getiren devlet kuruluşları, herkese kendine uygun düşeni kendi hakkı olanı verme, doğruluk." olarak tanımlanmaktadır.

Eserde adalet duygusuna yer verilmiştir. Bu duygu eşitlik ve adalet kavramı çerçevesinde verilmiştir. Metnin kahramanı olan çocuk canlılara zarar verilmesini istememektedir. Amcasıyla çıktığı avda kendisini bir tavşana dönmüş olarak bulmuştur. Amcasının ona ateş etmesiyle oradan kaçarak uzaklaşmıştır. Kitabın bu bölümünde hayvanlarla empati kuran çocuk, okura hayvanların da insanlar gibi bir cana sahip olduğunu onların da çeşitli haklara sahip olduğunu hatırlatmıştır.

"Hayvanın postunu niye almak istiyor ki? Haksızlık bu!" (Ak, 2020: 30)

“Dilim döndüğünce amcamı topa tutup, tavşanları, keklikleri, ayıları, ördekleri savunmaya çalıştım.” (Ak, 2020: 31)

“Düşman dediğimiz diğer hayvanların bizden pek farkı yoktu. Onlar da fil, kaplan, tilki, tavşan, sincap, kedi, zürafa, pandaydılar. Sanki gizli bir el ormandaki hayvanları birbirine düşürmüştü. Onlar da bizim kadar suçsuzdu. Asla onlardan nefret etmiyordum. Hatta onlara acıyordum.” (Ak, 2020: 124).

3.2.2. Dostluk

Dostluk sözcüğü TDK Güncel Türkçe Sözlük'te "Dost olma durumu, dostça davranış." olarak tanımlanmaktadır. Tavşan Dişli Gözlemci her şeyden önce doğayla sıkı bir dosttur. Aslında kahraman her canlıyla dost, kendiyile barışkıtır. Okuldaki en yakın dostu ise Ayşe'dir. Ayşe'nin her zaman kendisini anlayacağına ve yanında olacağına inanmaktadır. Romanın ilerleyen bölümlerinde de kahraman birçok hayvanla dostluk kurmuştur. Bu durum eserin başlangıç bölümlerine de atıfta bulunarak doğadaki her bir varlıkla dostluk kuran kahramana eşlik edilmesini sağlamakta, doğadaki dostları okura hatırlatmaktadır. Tüm bunların ötesinde kahraman kendisi ile dosttur. Kendisini kabullenir, yalnız zaman geçirmekten gocunmaz.

“Başıma gelenleri sevgili arkadaşım Ayşe'ye anlatmalıyım.” (Ak, 2020: 49)

“Ayşe henüz gelmemişti. Ona hediye etmek için sarımsı deniz kabukları topladım.” (Ak, 2020: 49)

“Kırk yıl düşünsem, tavşana dönüşeceğimi ve ormandaki tavşanların: Nerede kaldın? Diye beni azarlayacağını aklıma getiremezdim. Oysa onları tanıımıyordum bile.” (Ak, 2020: 93)

“Yeni canlılarla tanışmaktan memnundum. Diğer hayvanlar da öyleydi.” (Ak, 2020: 107)

“Aslında tek tek karşılaşp tanışabilseydik, düşmanlık kalmazdı, diye söyledim.” (Ak, 2020: 124)

“Hiçbir hayvan dostumu vurmamak, diye fısıldadım.” (Ak, 2020: 127)

3.2.3. Dürüstlük

Dürüstlük Güncel Türkçe Sözlük'te “Doğruluk.” biçiminde tanımlanmış ve “doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet” kavramları ile

birlikte açıklanmış ve “düşüncenin gerçekle uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması” olarak izah edilmiştir.

Romanda kahraman istemediği şeyleri net bir şekilde ifade etmekte, dolambaçlı yollara sapmamakta, pembe yalan diye tabir olunan herhangi bir ifadeye sığınmayıp son derece dürüst davranmaktadır. Aynı şekilde okulda da öğretmenine karşı dürüst davranan kahraman öğretmen ona sahip olduğu becerileri sorduğunda becerilerini şöyle ifade etmiştir:

“Babama göre insanlar ikiye ayrılır efendim.” dedim. “Yapanlar ve bozanlar. Ben ikincilerdenim. Bana ne verirsiniz verin anında bozmayı başarırım, bu konuda sınırsız yeteneğim vardır. Sadece radyo, bilgisayar, cep telefonu gibi elektronik aletler değildir uzmanlık alanım. Kapıları, sandalyeleri, masaları, koltuk takımlarını bile kısa sürede bozabilme yeteneği var bende. Müzik aletleri konusunda ise usta sayılırım. Şimdiye kadar 2 adet mandolin 1 adet gitar kırdım. Ayrıca 23 keman teli kopardım. Resim konusunda da kimse elime su dökemez. Annem evde resim yapmamı yasakladı. Masada çalışırken tavana mor boyası çıkartmayı başarabilen dünyadaki tek insan benmişim.” (Ak, 2020: 60)

“O kadar da mütevazı değilmiş, dedim.” (Ak, 2020: 28)

“Ne yalan söyleyeyim, bu çok hoşuma gitti.” (Ak, 2020: 36)

“Beni hesaba katmayın. Bunu yapabileceğimi sanmıyorum diye mırıldandım.” (Ak, 2020: 45)

“Ertesi gün kahvaltıda pat diye, tavşan öldürmek istemiyorum, dedim.” (Ak, 2020: 47)

“Hepimizin gerçekleri karşısındakinin yüzüne tokat gibi çarpmadaki ısrarı... Özgürlük bu muydu acaba?” (Ak, 2020: 112)

“Açık söylemek gerekirse, benim kimseyi vurmaya niyetim yoktu.” (Ak, 2020: 124)

“Paniik içinde: Bu doğru değil, diye bağırdım.” (Ak, 2020: 144).

3.2.4. Öz Denetim

Öz denetim TDK Güncel Türkçe Sözlük'te "Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması, otokontrol." olarak tanımlanmaktadır. Metnin kahramanı olan çocuk

yaşamış olduğu birçok olumsuzluğa rağmen toplumsal normlara ve evrensel ahlak ilkelerine aykırı davranmamış, amcası onu ava götürmek istediğinde ava gitmek istemediğini belirtmiş fakat amcasına karşı koyarken bunu öz denetimini kaybetmeden yapmıştır. Aynı şekilde av esnasında bir canlıya ateş etmeme kararı alarak, hayvanları savaşta alıkoymaya çalışarak öz denetim kurmuştur. Davranışlarını sebep-sonuç ilişkisi ve dünyaya bakışı bağlamında kısıtlayabilmiş, otokontrolünü kurabilmiştir.

“Sadece, son derece sessiz durmam gerekir. Çünkü yengeçler beni fark ederlerse, asla dışarı çıkmazlar.” (Ak, 2020: 14-15)

“O gün bugün, doğadaki canlılara asla dokunmamaya karar verdim.” (Ak, 2020: 18)

“Bu savaş aletinden uzak durmalıyım.” (Ak, 2020: 41)

“Cevabım hazırды: Tüfeği bana verirse ava değil de başka yöne ateş edeceğim.” (Ak, 2020: 51)

“Evet, önümde belki de iki üç dakika vardı. Tamamen bana ait son dakikalar. Birilerince beğenilmek için çabalamıyordum. Korkmuyor, ertelemiyor, üzülüyor ve utanmıyordum. Hatta iyi bir fırsat yakaladığımı bile düşünüyordum. Hazır benden kendim olmam beklenirken, ilk defa ben olma fırsatını yakaladığımı düşünüyordum.” (Ak, 2020: 122)

“Şimdiye kadar hiç canlı vurmamışım. Kimse beni buna zorlayamaz.” (Ak, 2020: 127)

“Beni düşman esir alabilir, ama savaş denilen şey esir alamayacak.” (Ak, 2020: 127-128)

3.3.5. Sabır

Sabır TDK Güncel Sözlük'te “Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç; olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.” olarak tanımlanmaktadır. Kahramanımız olaylar karşısında zaman zaman sabırsız davranırsa da genel anlamda aceleci davranmamakta olayların sonuçlarını düşünerek hareket etmektedir. Özellikle kendisini gözlemci olarak görmesi onun sabır yönünü ortaya koymaktadır. Kahraman saatlerce doğada vakit geçirebilir, bir çiçeği ya da bir canlıyı uzun bir süre sabırla gözlemleyebilir. Yanı sıra amcasının tavırlarına, avcı kulübünde yaşadığı sıkıcı olaylara, evde babasıyla yaşadığı sorunlara karşı her zaman sabırlı davranmıştır. Ayrıca eserde yer alan baba karakteri de son derece sabırlı biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kahraman babasını

anlatırken: Kibardır. Hiç sesini yükselttiğini hatırlamıyorum. Ama her insan gibi babamın da sınırları vardır.” ifadelerine yer vererek sabırlı olan babasının bu davranışının olumlu olduğunu, vurgulamıştır. Bu vurgulamayı yaparken de her şeyin bir sınırının olduğunu belirtmeyi de ihmal etmemiştir.

“Zavallı yengeç sabırla bekliyordu.” (Ak, 2020: 16)

“Gözlemlemek gibisi var mı? Aslında, gözlemlemek de bayağı okkalı bir uğraş. Her şeyden önce sabır işi” (Ak, 2020: 18)

3.2.6. Saygı

Saygı TDK Güncel Sözlük'te "Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram; başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu." olarak tanımlanmaktadır.

Kahraman ve eserde yer alan kahramanlar genel olarak davranışlarında ölçülü ve saygılıdır. Bu konuda baba karakteri özellikle ön plana çıkmaktadır. Kahraman ise babasıyla av üzerine yaşadığı bir tartışmada amcasının şiiirini beğenmeyerek “berbat ve aptalca” ifadelerini kullanarak saygı sınırlarını zorlamıştır. Hayat gerçekliği bağlamında romanın tamamında bu kadarla sınırlı bir bölümün yer alması kabul edilebilir bir durumdur. Netice itibariyle okuyucu fildişi bir kulede yaşamamakta ve günlük hayatında birçok olumsuz durumla karşılaşmaktadır.

“Ama bu fikirleri kendime sakladım. Amcamın şevkini kırmak istemiyordum.” (Ak, 2020: 35)

“Kibardır. Hiç sesini yükselttiğini hatırlamıyorum.” (Ak, 2020: 19)

“Ödevini sınıfta okuyacağım. Senin için sakıncası yok değil mi?” (Ak, 2020: 161)

“Biz içeri girince masanın etrafında oturan şişman adamlar saygıyla ayağa kalktı. Bizi sofraya davet ettiler. Hepsiyle tek tek el sıkıştık. Nedense kendimi o an, filmlerdeki gangsterlere benzettim. Daha önce bu kadar saygı gördüğümü hatırlamıyorum.” (Ak, 2020: 40)

“Karşımdakilerin bana istedikleri zaman anlatmalarına ya da istemiyorlarsa, anlatmamalarına fırsat tanımak için. Susmak gibisi var mıydı?” (Ak, 2020: 133)

3.2.7. Sevgi

Sevgi, TDK Güncel Sözlükte "İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu." olarak tanımlanmaktadır. Eserde, sadece çocuk değil ailenin de doğaya karşı büyük bir sevgisi vardır. Ormanda gezerken gördüğü ve büyüklüğünden dolayı Himalaya Sediri adı verilen ağacı, annesinin, dedesinin, babasının birlikte diktiğini ve dolayısıyla bu sevginin atadan geldiğini öğrenilmektedir (Aydoğdu, Alkan, 2020: 195).

Eserin her alanında sevgi ile ilgili ipuçlarına ulaşmak mümkündür. Her şeyden evvel metnin kahramanı doğayı ve doğada bulunan bütün unsurları çok sevmektedir. Çocuk kendisine düşman olmamakla birlikte çevre baskısı sebebiyle kendine karşı olumsuz bir bakış açısına sahiptir. Romanın sonunda çocuk bu olumsuz bakıştan kurtularak kendisini olduğu gibi sevmeyi öğrenmiştir.

"Hele baharın gelmesi yok mu? Çok baştan çıkarıcı." (Ak, 2020: 9)

"Baharda kestirme yollar en büyük düşmanım. Dışarıda ne kadar çok kalırsam o kadar iyi. Bu mevsimde ayaklarıma hükmedemiyorum." (Ak, 2020: 11)

"Hadi hadi, açın artık! Gelin duvağını andıran çiçekleriniz yolumuzu aydınlatsın!" (Ak, 2020: 11)

"Yabani sarımsakların ince uzun gövdeleri görünmeye başladığından beri nasıl yavaşladım anlatamam." (Ak, 2020: 11)

"Hoplaya zıplaya, sığla ağaçlarıyla dolu ormana ulaştınca, zevkten dört köşe olurum." (Ak, 2020: 12)

"Bahar sabahları gugukkuşu, serçe ve saksağanları bırakıp hiçbir yere gidemezsiniz. Harika bir konseri yarıda terk etmek gibidir bu. Hele o bülbüller yok mu?" (Ak, 2020: 12)

"Okalıptüslerden sonra karşıma aniden deniz çıkınca, kalbim güp güp atıyor. Ne heyecan, ne heyecan! Derenin şırıltısı yerini dalga seslerine bırakıyor. İkisinden de vazgeçemem." (Ak, 2020: 14)

"Elbette. Ne büyük incelik düşünsene, iki yüz otuz kilometre yolu senin için gelecek!" (Ak, 2020: 25)

"Babam, yazları evimize dadanan sivrisinekleri bile öldürmemeye özen gösterirdi. Yani aşırı vicdanlı bir "karıncaezmez"di. Yolda yaralı kedi görse,

onu tedavi etmek için ne lazımsa yapar, hayvanı hayata döndürmeye çalışırdı.” (Ak, 2020: 27)

“Deli misin sen, dedi. Bu sporu asla yapamam. Hayvan öldüremem ki ben. Ayrıca ava da gidemem. Yanımdakilerin tavşan, keklik öldürmesine katlanamam.” (Ak, 2020: 31)

“Dünyada basketbol oynamayan milyonlarca insan vardır herhalde. Umarım, onlar da avcı olduklarını keşfetmezler bir gün. Yoksa gökyüzünde uçan tek kuş kalmaz.” (Ak, 2020: 35)

“Sesleri kesilince de amcama, zürafalar, tavşanlar, keklikler, filler bizim düşmanımız mı? Diye sordum ve ekledim: Ben bu hayvanları çok severim.” (Ak, 2020: 42)

“Rahatlamıştım. Ava çıkacağız, ama ben hayvan öldürmek zorunda kalmayacağım, öyle değil mi, diye sordum.” (Ak, 2020: 44)

“Tavşanları çiftleyle tepelemek benim için başarı falan değildi.” (Ak, 2020: 45)

“Tavşan avına gideceğiz demek, diye kara kara düşünmeye başladım. Kendi kendimi avlayacaktım sanki.” (Ak, 2020: 46)

“Tüfeği bana verirse, ava değil başka yöne ateşleyeceğim.” (Ak, 2020: 51)

“Zeynep Öğretmeni çok seviyorduk. Ona alışmıştık.” (Ak, 2020: 53)

“Nedense, avlanmak için sabırsızlıkla bizi bekleyen kekliklerle karşılaşmadık. Ne kadar mutluydum anlatamam.” (Ak, 2020: 75)

“Zürafayı çok seviyordum.” (Ak, 2020:113)

“Annemden gelen mektubu heyecanla açtım. Beni çok sevdiğini ve yeni buzdolabının son taksitini ödediğini yazmıştı.” (Ak, 2020: 115)

“Hayvancıkların birbirini öldürmesini bir türlü kabullenemiyordum.” (Ak, 2020: 125)

“Mavi Dünya, diye bağırdım. Ne kadar güzel” (Ak, 2020: 136)

“Birbirimize sevgiyle sarıldık.” (Ak, 2020: 144)

“Başımı okşadı, haklısın, dedi.” (Ak, 2020: 149)

“Eve vardığımızda bizi annem karşıladı. Sevgi ve endişe içinde bana sarıldı. Canım, nerede kaldınız meraktan öldük.” (Ak, 2020: 151)

“Hatmi büyüleyiciydi. Özellikle balarılarının, yapraklar üzerinde gezinmesi seyredilmeye değerdi. Kaç dakika orada kaldım, bilmiyorum.” (Ak, 2020: 159)

3.2.8. Sorumluluk

Sorumluluk TDK Güncel Sözlük'te “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet.” olarak tanımlanmaktadır.

Kahraman, roman akışında üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirmektedir. Her ne kadar okul, ödev gibi kavramlardan hoşlanmıyor olsa da eserin sonunda ödevini tamamlayıp sunmuştur. Aynı zamanda ev işlerinde babasına yardım ederek sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır. Her ne kadar beceriksizlik edip ortalığı dağıtsa da elinden geleni yapmaktadır. Eserde baba sorumluluk kavramı açısından örnek gösterilebilir. Eşinin iş seyahatlerinde yani evde bulunmadığı dönemlerde evin bütün işlerini yapmaya çalışarak baba olmanın sorumluluğunu taşımaktadır. Aynı zamanda baba olmasının sorumluluğu olarak çocuğunun yeteneğini bulmaya ve onun gelişmesini sağlamaya çalışmaktadır. Eserde yer alan Ayşe karakteri de sorumluluklarını yerine getirmektedir. Verilen ödevi Ayşe de tamamlamıştır. Yani sıra metinde yer alan diğer hayvan kahramanlar da sorumluluklarını yerine getirmektedir. Savaş panoramasının çizildiği bölümde telsiz, postacı vb. gibi sınıflarda hizmet eden hayvanlar sorumluluklarını yerine getirmektedir. Sorumlulukları yerine getirmek açısından, en önemli unsurlardan biri kendi sınır ve sorumluluklarının bilincinde hareket etmektir. Bu durumu kahraman; hayvanları savaştan vazgeçirmeye çalışırken anlatmış ve onlara sınırlılıkları çerçevesinde sorumluluklarını hatırlatmıştır.

“İnsan kendi arazisinin dışına niye ağaç diker ki? Dünyaya iz bırakmak için herhalde.” (Ak, 2020: 12)

Tabii bu, uzaygemisine benzeyen garip kabuklu hayvanlarla aramızda sırdır. Kimseye söylemem. Onları ele vermem. Ya onları yakalamaya kalkıştırlarsa?” (Ak, 2020: 14)

“Babamın sevgili kardeşini engellemenin yolunu bulmalıydım mutlaka.” (Ak, 2020: 46)

“Onun istediği soruları sorabilir miyim, bilmiyordum ama büyük bir sorumluluk altına gireceğimizi anlamıştık.” (Ak, 2020: 54)

“Hasan Öğretmen daha fazla konuşmak istemedi. Zil çalınca sessizce çıktı. Kucağıma büyük bir sorumluluk bırakarak sınıfı terk etmişti.” (Ak, 2020: 63)

“Bana bir görev yüklüyordu: Dönünce, babanı sinekleri öldürmeye ikna etmelisin.” (Ak, 2020: 116)

“Hem hafta sonu ödevimi yapmalıydım. Henüz konusuna bile karar verememiştim.” (Ak, 2020: 143)

3.2.9. Vatanseverlik

Vatanseverlik ya da yurtseverlik TDK Güncel Sözlük'te “Yurtsevere yakışır davranış, vatanseverlik, vatanperverlik.” olarak tanımlanmaktadır.

Eserde vatanseverlik teması doğrudan işlenmemekle birlikte yaşanan doğal ortama duyulan sevgi ile vatanseverlik değeri bağdaştırılabilir. Vatan, insanın huzur bulduğu yerdir. Kahraman da evini, çevresini çok sevmekte ve burada huzur bulmaktadır. Yani vatanını / yurdunu sevmektedir. Hâlihazırda vatan sevmek tanımdan da anlaşılacağı üzere yalnızca epik bir dille konuşmak veya doğrudan bir savaşa girişmek değil onu her anlamda korumak ve geliştirmek ve yaşam müddetince yurtsevere yakışır davranışlarda bulunmak olarak ele alınmaktadır.

3.2.10. Yardımseverlik

Yardımseverlik; TDK Güncel Türkçe Sözlük'te “hayırseverlik, hayırsever olma durumu, iyilikseverlik, yardımseverlik, hayırperverlik” kavramları ile birlikte açıklanmaktadır. Kahraman “Mavi Yengecin Kiskacı” bölümünde bir yengece yardım etmeye çalışmaktadır. Yengeç bir misinaya dolanmıştır ve hareket edememektedir. Kahraman onu kurtarmaya çalışırken istemeden hayvanın kiskacının kopmasına sebep olur. Bu duruma çok üzülen kahraman gözlemlenin daha doğru olacağına karar verir. Bu bölümde yengecin insan etkisi sebebiyle ölmeye ya da sakatlanmaya terk edildiği vurgulanmaktadır. Okuyucuya doğayı temiz tutmanın önemi hatırlatılarak, çöp vb. atıkları çevreye bırakmanın canlıların hayatlarını tehdit edeceği hatırlatılmaktadır. Bir diğer önemli nokta ise kahramanın yardım etmeye çalışırken yengece zarar veriyor olmasıdır. Yardım elbette önemlidir ancak yardım edemeyeceğimiz etki ve yetki alanımız dışında kalan konularda daha büyük zararlara yol açmak yerine yardım etmemeyi tercih etmeliyiz, mesajı okuyucuya aktarılmaktadır.

“Yengece zarar vermeden düğümleri çözmek için ince ince çalışmam gerekir.” (Ak, 2020: 16)

“Ona yardım ettim. Harfleri beraber durdurduk.” (Ak, 2020: 124)

“Savaşmak yerine yardımlaşmalıyız. Hayatını kurtardığımız her canlı ilerde bizim kurtarıcımız olacaktır. Bunu unutmamalıyız. Birbirimize ne kadar yardım edersek o kadar iyi” (Ak, 2020: 139-141)

Sonuç ve Tartışma

Behiç Ak tarafından kaleme alınan eser, çocuğa görelilik açısından uygun, çocuk gerçekliğini yansıtan, çocuğun kitapla bağ kurmasını sağlayan bir eser olarak nitelendirilebilir. İncelenen eserde yer alan değerler ve bunların işlenişi göz önüne alındığında söz konusu kitabın çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmaya katkı sunması yönüyle başarılı olduğu söylenebilir. Eserde yer alan baba ve anne karakterlerinin yaşayışı, cinsel kimliğe yönelik geleneksel yargılardan arınlığın en güzel örneğidir. Eserin kahramanının kendini keşfetmesi ve bunu yaparken de baskı ve denetimden uzak, özgür karar verme yetisine sahip olmasında Hasan Öğretmen karakteri ön plana çıkmaktadır. Hasan Öğretmen karakteriyle çocuğa herhangi bir şeyi yapmanın bir çıkara bağlı olmaması gerektiği mesajı verilmektedir. Kahramanın olayları akışına bırakıp yazgıcılığa kapılmaması ve mücadele etmesi, bu bağlamda doğa keşifleri ile girişimde bulunması, hayvanlar arasında yaşadıklarıyla düş gücüne katkı sağlaması yönüyle yukarıda belirtilen ilkeleri taşıdığını söylemek yanlış olmaz.

Canbay ve Çetinkaya Edizer (2012)'in tespitlerine göre Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında, doğacı zekâ alanına ilişkin belirlenen özelliklerin hepsi bulunmaktadır. Bu sonuca bağlı olarak kitapların doğa konusu açısından zengin olduğu belirtilebilir. Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları'nda da doğacı zekâyâ çokça yer verilmekte, eser doğa konusu bakımından zengin bir görünüş çizmektedir. Özellikle kahramanın doğadaki canlılara kendince isimler vermesi düş ve düşünce gücüne olan katkısıyla doğacı zekâ kavramının kapsam alanına girmektedir. Bu çalışma kapsamında da özellikle sevgi değeri açısından doğaya ilişkin tespitlerin çokluğu göz önüne serilmektedir.

Günümüzde özellikle çocuk ve gençlik edebiyatı alanında oldukça güçlü, estetik değer taşıyan ve okurunu özne kabul eden edebiyat ürünlerinin sayısı artmaktadır. Kitap çocuk için bir arkadaş, macera yaşayacağı bir cangıl, keşifler yapacağı uzay, insanları tanıyacağı bir dünyadır. Çocuk, kitaplarla düşünmeyi, düşüncesini dillendirmeyi, dış dünyayı ve dolayısıyla kendini keşfetmeyi ve tanımlamayı, bu tanımlamayla hayatın içinde bir özne olduğunu fark etmeyi ve bu farkındalık ile kendini daha güçlü bir duruma taşımayı gerçekleştirir (Neydim, 2003:186). Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları'nda her ne kadar doğa sevgisi ve duyarlılığı ön planda görülse de eserde yer alan kahramanın adeta kendisi ile yeniden tanışması, kendini bir özne olarak fark etmesi açısından önemlidir.

Eser her ne kadar çocuklara sesleniyor olsa da bazı bölümlerde verilen mesajlar yetişkinlerin de üzerinde durup düşünmesi gereken niteliktedir. Bu düşüncelerden bazıları şöyledir:

“Eskiden insandım, şimdiyse tavşan. Geçmişte insanları çok üstün sanıyordum, şimdiyse benim için en üstün yaratıklar tavşanlar.” (Ak, 2020: 88)

“Ah canlılar diye düşündüm. Kendileriyle barışık değiller. Hep başkalarına özeniyorlar.” (Ak, 2020: 94)

“Belki de insanlığın savaşa katılıp savaşmamayı becerebilenlere de ihtiyacı vardır.” (Ak, 2020: 128)

“Acaba dünya tarihinde kaç kişi savaşırken karavana atmayı tercih etmiştir, diye mırıldanarak sordum.” (Ak, 2020: 128)

“Cengiz Han, Büyük İskender, Napolyon... Düşünsene bütün bu insanların ordularındaki kaç kişi savaşın içindeyken dışında durmayı başarmıştır? Kırkayak cevap vermedi. Dinlediğine emindim. Sayıları çok azdır ama vardır mutlaka. Belki sadece on kişidirler. Ama vardır. Bu on kişilik orduya yazıdım ben. Bu savaşın adı: Benlerin ben olma mücadelesi. Cesaret ve kahramanlıktan değil, öldürme isteksizliği, doğa sevgisinden besleniyor. Hayvan Kardeşliği denen yalnız ülkeyi savunuyorlar.” (Ak, 2020: 128-129)

“Nasıl özgür yaşanacağını bilmiyorsan, özgürlük seni mahkûm eder.” (Ak, 2020: 138)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi kitapta, üzerinde düşünülmesi gereken önemli noktalara temas edilmiştir. Eserin bütünsel yapısı içerisinde hayatın kilit noktalarına temas eden bu cümleler insan olmanın bilincine, insanca bakabilmenin, insana atfedilen yükün taşınabilmesine çocukluktan verilen ayaklar gibidir.

Eser hayat gerçekliğini çocuk penceresinden gösterebilmeyi başarabilmiştir. Çocukken herkes belli utangaçlıklar, korkular içinde kıvranıp durmuştur. İnsanın doğasında olan beğenilme arzusu, kişiliğin arka plana itilip başka maskelerin arkasına sığınmasına sebebiyet vermektedir. Sözleri doğru kendileri eğri insanların yaşanmaz bir hale getirdiği dünyada yine de yaşanılması; yanlışlara, hatalara, kusurlara, kötülöklere rağmen sonsuz iyiliğin anahtarını keşfederek ben olma yolculuğunda kibri ayaklar altına alıp bütün doğayla ve insanlarla kardeşçe yaşamanın kapısını açmanın gerektiğini gösteren eser çocuklara bir ışık, büyüklere ise bazen babacan bir azar bazen sert bir tokattır.

Eserde yer alan değerlerden en öne çıkanı sevgidir. İncelemede de gösterilen çalışmalarda da yazarın en çok üzerinde durduğu değerdir. Bahsedilen değerlerin hemen hemen tamamında sevgi unsurlarına rastlanmaktadır.

Son yıllarda hazırlanan Türkçe ders kitaplarında henüz bir araştırma sonucu olarak ortaya konmadıysa da doğrudan çocuklar için yazılan metinlerin sayısının arttığı gözlemlenmektedir. Bu durumun oluşmasındaki temel etken çocuklar için yazan kalemlerin artması ve nitelikli metinlerin çoğalmasındır. Söz gelimi Balkan Türkleri çocuk edebiyatının temsilcilerinden Zeynal Beksaç (Demirel, 2019) ve Nimetullah Hafız (Çapraz Baran ve Diren, 2019)'a ait metinler de Türkçe ders kitaplarda yer bulmaktadır. Bu çalışmada bir romanı kök değerler açısından inceleme konusu yapılan Behiç Ak'a ait Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği hariç herhangi bir metin ders kitaplarına girmemiştir. İlerleyen süreçte yeni hazırlanan kitaplarda diğer yaşayan çocuk edebiyatı yazarları ile birlikte Ak'ın eserlerinin de ders kitaplarında daha fazla yer bulacağı tahmin edilebilir.

Tavşan Dişli Gözlemci ile tanışan çocuklar mutlaka kendilerinden bir parça bulacak ve rahatlıkla kendileriyle Tavşan Dişli Gözlemci arasında bir özdeşim kuracaklardır. Kitapta, özellikleri anlatılan Tavşan Dişli Gözlemci'nin olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz özelliklerine de yer verilmiştir. Bu durum eseri okuyan çocukların kahramanı erişilmez olarak görmesinin önüne geçmektedir. Aynı zamanda kahramanın mücadelecilik tavrı çocuğu kaderciliğe ve ön yargıya kapılmaktan uzak tutmaktadır. Tavşan Dişli Gözlemci, yaşamış olduğu birçok olumsuzluğa rağmen hiçbir zaman karamsarlığa kapılmamıştır. Büyükleri ile girmiş olduğu münasebetlerde katılmadığı noktaları açık bir şekilde ifade ederken büyüklerine olan saygısını da elden bırakmamıştır. Bu durum eseri okuyan çocukların her fikri kabul etmek zorunda olmadıklarını, fikirlerini doğru yöntemlerle kaba kuvvete başvurmadan savunabileceklerini sezmelerini sağlayacaktır.

Sonuç olarak eser genel anlamda çocuk edebiyatı ilkelerine uyumlu, çocukların ve büyüklerin ilgisini çekecek nitelikte ve MEB programlarında kapsamı belirlenen kök değerler açısından zengin içeriğe sahip bir eserdir.

Kaynakça

- Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak.
- Ak, Behiç. (2020). *Tavşan dişli bir gözlemcinin notları*. İstanbul: Günışığı.
- Alkan, E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında muhteva*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.
- Altuntaş, A. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarında erdemler ve karakter güçler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- Arı, G. (2016). Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı sözlü iletişim öğrenme alanındaki kazanımlara eleştirel bir bakış. *Sakarya University Journal of Education*, 6 (2), 235-253. DOI: 10.19126/suje.40827
- Arıkan, Y. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak.
- Arıkan, Y. ve İnce Samur, A. (2020). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3 (2), 181-202.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğdu, H. ve Alkan, E. (2020). Değerler eğitimi ve Behiç Ak'ın tavşan dişli bir gözlemcinin notları'nda sevgi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 185-204.
- Aytaş, G. ve Yalçın, A. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Başar, R. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kütahya.
- Canbay, H. (2011). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının doğacı zekâ alanı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- Canbay, H. ve Çetinkaya Edizer, Z. (2012). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında doğacı zekâ. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 83-101.

- Çapraz Baran, Ş. ve Diren, E. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 5. sınıf ders kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Demirel, T. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 5. sınıf ders kitabı*. Ankara: Ekoyay Eğitim Yayıncılık Matbaacılık.
- Demirel, 2019; Duran, K. (2019). Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği" adlı çocuk romanının yapısal ve eğitsel ilkeler açısından incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7, (1), 334-251.
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z., Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(4), 724-735.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve gençlik edebiyatı yazıları*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- İnce Samur, A. ve Arıkan, Y. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki çatışmaların mizah ögesi bakımından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27 (1), 165-182. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/36563/415465>
- Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerinin çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- Karadeniz, E., Özdemir, M. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında medya ve sosyal medya eleştirisi. *Sakarya University Journal of Education*. 8 (4), 250-264. Doi: 10.19126/suje.460792
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kardaş, M., Cemal, S. (2017). Değerler eğitimi ve Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (16), 383-412. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/31387/344595>
- Kıymaz, M. S., Ulutaş A. (2011). Değer kazandırma açısından biyografiler: İleri Yavrutürk dergisi örneği. İçinde *Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Üzerine Çalışmalar*. (Yayıma Hazırlayanlar: Engin Yılmaz, Mehmet Gedizli, Erdal Özcan, Yonca Koçmar), Ankara: Pegem Akademi.
- Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa görelik açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Koç, K., Yıldız, S., Coşkun, R. (2015). Çocuklar resimli çocuk kitaplarındaki resimleri nasıl yorumluyor? Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" kitabı ile yapılan görsel okuma üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 10(4).
- MEB, (2005a). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB, (2005b). *Sosyal bilgiler 6.-7. sınıf programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2015). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB.
- MEB (2017). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*, Ankara.
- MEB (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*, Ankara.
- MEB, (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*, Ankara.
- Neydim, N. (2003). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Nur Çini, Y. (2019). Teknoloji bağımlılığının sebepleri üzerine bir roman analizi: "postayla gelen deniz kabuğu". *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6 (2), 754-775.
- Ören, S. N. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki eğitici iletiler üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. *Türk Dili Dergisi*, 602, 112-120.
- Özbay, M. ve Karakuş Tayşi, E. (2011). Dede Korkut Hikâyelerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1, 21-31.
- Sallabaş, M.E. (2012) Ömer Seyfettin hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı bakımından incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9 (18) 59-68.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Ankara: Tudem.

- Şen, (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletildiği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1 (5), 763-779.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök.
- Şirin, M. R. (2015). Kim çocuk edebiyatı yazarıdır? "hangi dil? pedagojik mi, estetik mi?". *Türk Dili Dergisi*, 109 (767-768), 149-164.
- Şirin, M. R. (2019). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış çocuk edebiyatı nedir? ne değildir?*. İstanbul: Uçan At Yayınları.
- Şirin, M. R. (2019). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. İstanbul: Uçan At Yayınları.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Adalet" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Dostluk" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Dürüstlük" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Öz denetim" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Sabır" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Saygı" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Sevgi" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Sorumluluk" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Vatanseverlik" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, "Yardımsızlık" (Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2020). <https://sozluk.gov.tr/>
- Tulumcu, F. I., Tulumcu, F. M. (2015). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi programlarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 535-559.
- Türkdoğan, Orhan. (1996). *Değişme kültür ve sosyal çözümme*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık

- Türkyılmaz, M. (2012). *Gençlik romanlarının okuma becerisine etkisi ve değerler aktarımı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Uslu Üstten, A. (2014). *Gençlik edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Uz, M. (2019). *Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizinindeki hikâye kitaplarının kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ağrı.
- Uz, M. ve Özcan, M. F. (2020). Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizinindeki hikâye kitaplarının kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47), 187-214.
- Yeniay, S. (2019). *Behiç Ak'ın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Yıldız, Z. (2019). *Türk çocuk yazını eseri olarak Behiç Ak'ın "Tombiş Kitaplar" serisi üzerine derlem tabanlı bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin.
- Yıldırım ve Şimşek (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yüksel, B. (2020). *Çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından Behiç Ak'ın kitaplarında görsel tasarım, değerler ve metin ilişkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon.
- Ziya, S. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının söz varlığı ve okunabilirlik yönünden değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.

EXTENDED ABSTRACT

The value concept is a concept covering every kind of human behaviours and thought. Values have been needed for positive sociocultural relationship since history of humanity. The values making the daily relations strong and continuous should be pass on to other generations to improve sociocultural improvement of the world and humanity.

In terms of this ministry of education gives importance to education and training actuates to cherish Turkish culture, be part of more peaceful world and maintain the presence of Turkish identity - Turkish lesson and materials are the most important actor of the education of values being conducted with interdisciplinary approach.

The root values of Turkish lesson teaching program (2019) are: justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility patriotism, helpfulness. These values are not only the values that should be included in the Ministry of National Education. These values are also important in line with current children's literature concepts and approaches.

This study was written in order to analyze Behiç Ak's "Notes of a Rabbit-Toothed Observer" in the context of root values in the Turkish Language Curriculum (2019). In the research, qualitative research method was taken as basis and "Document Scanning", one of the qualitative research models, was used. In this model, the subject of the research is the event, phenomenon, object, individual, etc. it is tried to be defined in its own conditions and as it is (Karasar, 2011: 77). The data obtained in this study were analyzed using descriptive analysis. According to this approach, the data obtained are summarized and interpreted according to predetermined themes. The purpose of this type of analysis is to present the findings in an organized and interpreted way (Yıldırım and Şimşek, 2013: 256).

The data obtained were systematically and clearly described, interpreted and some results were obtained within the framework of cause and effect. The related children's novel was examined by two researchers in line with root values. It was determined how and to what extent the relevant values, on which a consensus was reached by all researchers, were included in this work, and evaluations were made with the experts of the Turkish education department, and the accuracy of the values were tested.

In the findings and comment section, the subject, main idea, narration, heroes, time and place of the work were emphasized. The work was examined in terms of root values. While examining the work in terms of root values, the relevant values were explained under the titles and their existence in the work was examined. As a result

of the research, it has been seen that work analysed is suitable for the child reflects the reality of the child and enables the child to connect with the book. The values in the work and the way these values are handled are successful in creating a healthy value system in the child.

This piece has a structure that it is away from traditional judgements about sexual identity and directs the person to be combative against events. An Observer with a Rabbit, the protagonist of the work, can develop the naturalist intelligence with imagination and pre-planning with case studies.

Although the love and sensitivity of nature is prominent in the Notes of a Rabbit-Toothed Observer, it is important for our hero in the work to meet himself again and realize himself as a subject. Although the work addresses children, the messages given in some sections are of a quality that should be considered. In this context, the examined work has been confirmed that the competence of the place in education is not written only for children.

A rabbit tooth observer sees himself as clumsy and in this case, a rabbit-toothed observer who shares his emotions over the negative situations he has experienced with the reader gets to know himself in the continuation of the work and discovers his competencies by making peace with himself so graphs his place in social life in this respect; it wouldn't be wrong to say that it was touched on one of the dilemmas of modern children.

The most prominent of the values in the work is love. It is the value that the author emphasizes most in the studies shown in the review. Elements of love are found in almost all of the mentioned values. It is a well-known situation that children who read works of children's literature identify with the heroes. For this reason, heroes should be chosen carefully. The heroes in the work are sufficient for the child reader to identify with the heroes. It is important for the child who identifies with the book that the behaviors of the heroes that can be described as bad are shown with clear lines that are not correct and that these heroes exhibit good behaviour later on. The work is in a structure where many children and adults who read can find sections from their own lives.

The work is effective in terms of the reality profile drawn by the heroes and contribution to the search for solutions to current issues in the work. The fantastic parts are given in a dream while the work is included accordance with daily life to increase credibility. The presence of school and home elements as a place is operative in terms of increasing the connection between the reader and the work and identification with it.

The fact that the concept of time is up-to-date also enables the reader to identify with the book in terms of the period the hero is in. The work is written in a fluent language and is suitable for the audience and related values in terms of subject and main idea.

Based on all of these, the book examined is in accordance with current children's literature approaches and principles, where children and even adults can find a piece of themselves. It is seen that Behiç Ak is not among the texts used by the Ministry of National Education while conveying the root values. As a result of this research, it has emerged that the works of the author should be included in the related Turkish textbooks in order to increase the permanence and effectiveness of the values.